

Sisäministeriö

Viite: SMDno-2019-2239

Suomen Urheiluviedonlyajat ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Yhdistyksemme kiittää sisäministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto arpajaislakiluonnoksesta. Vastustamme lakiluonnosta erityisesti maksuliikenne-estojen ja elinkeinon rajoittamisen osalta.

Yleisesti ottaen arpajaislakihankkeen tavoitteet ovat ristiriitaisia. Esitetyt toimenpiteet tähtäävät ensisijaisesti haitallisen rahapelaamisen vähenemiseen, mutta samanaikaisesti kuitenkin pyritään lisäämään Veikkaus Oy:n rahapelaamista. On väärin olettaa, että Veikkauksen pelit aiheuttaisivat vähemmän peliongelmia kuin ulkomainen pelitarjonta.

Yhdistyksemme toimii vastuullisen ja analyttisen pelikulttuurin puolesta. Toimimme myös viranomaisten kanssa yhteistyössä ottelumanipulaatioiden ja vedonlyöntirikollisuuden ehkäisemisessä. Puhumme lisäksi pelihaittojen ehkäisyn puolesta ja siltä osin yhdistystämme kiinnostaa myös lainsäädännölliset keinot ehkäistä niitä.

Maksuliikenne-estojen toimimattomuus

Maksuliikenne-estojen uskotaan ehkäisevän pelihaittoja ja tukevan yksinoikeusjärjestelmän toimintaedellytyksiä. Tutkimusnäyttöä tällaisesta ei kuitenkaan ole.

Maksuliikenne-estot ovat helposti kierrettävissä, koska maksamiskäytännöt kehittyvät jatkuvasti ja estäminen tulee olemaan mahdotonta ilman valvontaresurssien kasvattamista. Norjassa on rahapelaamista koskeva yksinoikeusjärjestelmä ja maksuliikenne-estosta huolimatta Norjan rahapelaamisen kokonaisvolyymi on kasvanut vuosina 2015-2019 sekä kotimaiselle peliyhtiölle että reguloimattomille markkinoille (Bergenin yliopisto: Omfang av penge- og dataspillproblemer i Norge 2019).

Maksuliikenne-estojen tehokkuus voidaan kyseenalaistaa jo silläkin perusteella, että useat EU-maat ovat jättäneet toimenpiteen hyödyntämättä, vaikka siihen olisi ollut mahdollisuus. Myös arpajaislakihankkeen esiselvityksessä pääteltiin, että näyttöä estojen hyödyistä EU/ETA-maissa ei ole. Sisäministeriön esiselvitys 2019/25 toteaa seuraavasti: ”*Selvityksen mukaan ei ole ollut mahdollista selvittää, kuinka monta rahapelaamiseen liittyvää maksutapahtumaa on voitu estää. Myös sen selvittäminen, kuinka moneen pelaajaan estot ovat vaikuttaneet, on vaikeaa.*”. Estot eivät näin ollen kohdentuisi runsaasti tai riskitasolla pelaaviin.

Sisäministeriön esiselvityksen (2019/25) mukaan useissa Euroopan maissa on käytössä verkkoliikenteen estoja eikä EU-oikeus näin ollen näyttäisi asettavan ehdottomia esteitä tällaiselle järjestelmälle. Tulkinta on virheellinen, koska muissa EU-maissa on lisenssijärjestelmä ja rahapeliyhtiöillä on vapaus valita tarjoavatko palvelujaan kohdemaassa. Yksinoikeusjärjestelmässä maksuliikenne-estojen voidaan katsoa olevan sensuuria eikä täten tavaroiden ja palvelujen vapaa liikkuvuus toteudu.

Toimiessaan kattavasti, maksuliikenne-estot ohjaisivat pelaajia pois ETA-alueen peliyhtiöiltä sekä samalla myös finanssivalvonnan piiristä. Tällöin esitetyt estot edistävät reguloimattoman maksuliikenteen kasvua, jolloin rahaliikenteen valvonta on lähes mahdotonta.

Elinkeinonvapaus

Ehdotettu lakiluonnos on omiaan aiheuttamaan valituksia ennen kaikkea liittyen elinkeinonvapauden rajoittamiseen sekä tavaran ja palveluiden vapaaseen liikkuvuuteen.

Perustuslain mukaan julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Nyt ehdotetuilla säännöksillä on tosiasiallisia haittavaikutuksia ammattimaisen rahapelaamisen harjoittamiseen. Jo muutaman merkittävän urheiluedonlyöntiä tarjoavan rahapeliyhtiön estäminen vaikuttaisi merkittävästi elinkeinonvapauden heikkenemiseen, koska ansainta perustuu pieniin marginaalisiin etuihin ja laaja valikoima peliyhtiöitä on elintärkeää.

Onkin kohtuutonta, että edunsaajien saaman pienen lisäpotin maksajiksi joutuisivat Finanssialan lisäksi myös rahapelaamisen ammattilaiset. Peli ammattilaiset voisivat pahimmillaan kärsiä miljoonien eurojen vuosittaiset tulonmenetykset. Yhdistyksemme on toistuvasti tuonut kuulemisissa esille, että vastuulliset ETA-alueen peliyhtiöt voivat oma-aloitteisesti tulkita uuden arpajaislain henkeä ja suomalaisten rahapelaajien asiakkuudet lopetetaan. Tämä koskee myös ahvenanmaalaisten asiakkaiden pelitilejä. Peliyhtiöiden oma-aloitteiset estot ovatkin ammattivedonlyöjille suuri uhka.

Toimien oikeasuhtaisuus

Euroopan unionin tuomioistuimen mukaan kansallisten rajoitusten on oltava syrjimättömiä ja oikeasuhteisia. EU:n taholta rahapelimonopolin tunnustettuja oikeuttamisperusteita ovat kuluttajien suojeleminen, ongelmapelaamisen ehkäiseminen, alaikäisten suojeleminen sekä rikollisuuden ja petosten torjunta. Lakiluonnoksessa ehdotetut maksuliikenne-estot eivät näihin oikeuttamisperusteisiin vaikuta tai keskeisten ehdotusten vaikuttavuus on teoreettista (Sisäministeriön esiselvitys 2019/25).

Maksuliikenne-estojen valvonnan kustannukset nousisivat niin suuriksi, ettei estotoimenpiteitä voi mitenkään luonnehtia oikeasuhteisiksi. Vaikka estot teoriassa toimitaisivatkin, rahallinen hyöty olisi vähäinen. Veikkaus Oy:n mukaan maksuliikenne-estoilla tavoitellaan €4-12 miljoonan edunsaajatuottoa. Tämä lisätulo on merkittävästi pienempi kuin mitä yksistään Finanssialan kustannukset olisivat uuden arpajaislain takia.

Kaikki rahapelaaminen ei ole uhkapelaamista

Pelihaittojen näkökulmasta ei ole perusteltua liittää toisiinsa ammattimaista ja viihteellistä rahapelaamista. Kasinopeleissä häviää jokainen, aina. Ammattimainen rahapelaaminen ei ole koskaan ongelmallista sanan varsinaisessa merkityksessä, vaan se on rinnastettavissa osakesijoittamiseen. Lainsäätäjän ja valvojan kannalta olisi ensiarvoisen tärkeää tunnistaa ja huomioida, mikä on kasinopelien osuus pelihaitoista.

Urheiluviedonlyönnin osuus pelihaittojen synnystä on mitätön suhteessa kasinopeleihin. On myös selvää, että ulkomaisten yhtiöiden paremmat peliehtot suojelevat pelaajaa Veikkaus Oy:n peliehtoja paremmin. Satunnaispelaaja häviää rahansa nopeammin Veikkaus Oy:n urheilupeleihin, koska on merkittävä ero ottaako peliyhtiö pelattua euroa kohden 7snt vai ainoastaan 1.5snt.

Rahapelien markkinointi

Lakiluonnoksen mukaan maksuliikenne-estot kohdistettaisiin sellaisiin rahapeliyhteisöihin, jotka suuntaavat markkinointiaan erityisesti mannersuomalaisille kuluttajille. Yksittäisten rahapelaajien sekä myös valvonnan näkökannalta on ongelmallista, mikäli markkinointi määritellään liian löyhästi. Onkin määriteltävä tarkasti mikä on markkinointia ja mikä ei. Mikäli pelisijoittaja vihjaa sosiaalisessa mediassa tuottavaa pelikohdetta ETA-peliyhtiölle, katsotaanko tämä markkinoinniksi?

Useimmat ulkomaiset peliyhtiöt eivät kohdenna markkinointia Suomeen, mutta eräiden pienempien yhtiöiden mainonta on varsin aggressiivista. Maksukanavilla tulee urheilulähetysten tauoilla toistuvia kasinomainoksia, joskin yksittäisten ohjelmien tavoitavuus on suurimmillaan vain noin 35000

katsojaa (Finnpanel 2020). Yhä enenevässä määrin mainostaminen tapahtuu sosiaalisessa mediassa kohdistuen erityisesti nuoriin. On huomattava, että myös Veikkaus Oy koettelee laajalla markkinoinnillaan toistuvasti hyvän maun rajoja ja samalla yhtiö murentaa yksinoikeuden oikeutusta. Sisäministeriön esiselvityksessä 2019/25 todettiin, että mitä enemmän yksinoikeusyhtiön toiminta suljetuilla markkinoilla muistuttaa kilpailtujen markkinoiden aggressiivista tarjontaa, sitä vaikeampaa yksinoikeutta on perustella haittojen vähentämisellä.

Yhdistyksemme mielestä markkinointi on vastuutonta, kun se antaa rahapelaamisesta vääristellysti liian positiivisen mielikuvan ja sellainen tulisi kitkeä pois esimerkiksi sanktioinnin avulla. Suosittelemme, että toimeenpantavat estot suunnattaisiin pääasiassa onneen perustuviin kasinopeleihin ja näitä tarjoaviin yhtiöihin. Estojen tai sanktioiden tulisi kohdistua erityisesti yhtiöihin, joiden markkinointi on räikeästi vääristävää.

Arpajaislakihankkeen perustelut

Mielestämme arpajaislakihankkeen ensisijainen motiivi on raha. Nykyiseen hallitusohjelmaan Veikkauksen aseman vahvistamista ei ole kirjattu pelihaittojen ehkäisyn takia ja tämä on julkisuudessaakin todettu usean avainministerin toimesta. Esimerkiksi ministeri Saarikko on todennut: *"Puolustan suomalaista edunsaajakenttää. Moni onneksi on valmis kääntämään kaikki kivet sen eteen, että upeisiin tarkoituksiin menee jatkossakin miljardi euroa joka vuosi."* (Opetus- ja kulttuuriministeriön kolumni 8.8.2019). Saarikko on myös todennut: *"Hallituksen on aktiivisesti puolustettava Veikkauksen pelimonopolia. Muussa tapauksessa pelitoiminnan tuotot romahtavat, vaikka monopoli säilyisi paperilla."* (IL 18.12.2020). Edellä kuvatut kommentit murentavat rahapelimonopolin oikeutusta.

Lakiluonnoksen mukaan rahapelituotto voisi toimien avulla kasvaa. Tämä on kuitenkin hatara oletus. Mikäli estoja asetetaan, Veikkaus Oy:n markkinointitarve vähenee ja näin ollen tuotot edelleen alenevat. Asia voidaan nähdä myös niin, että Veikkaus Oy:n tuotot ovat vain tulonsiirtoa kansalaisilta kansalaisjärjestöille, jolloin hyöty kansantaloudelle on vähäinen.

Lakiluonnoksessa on esitetty, että sääntelyn ulkopuoliset tahot olisivat riski kansanterveydelle. Lisäksi on todettu, että sääntelyn ulkopuolisten sivustojen pelaajat kokevat muita pelaajia todennäköisemmin vakavia rahapelaamiseen liittyviä ongelmia. Luonnosmateriaalissa viitataan myös THL:n väestökyselyyn. Sen mukaan yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisia pelitilejä käyttävillä on todettu muita pelaajia useammin rahapeliongelma tai riskitason pelaamista. Johtopäätös on väärä. Mikäli ulkomaille pelaavilla on ongelmia, se ei kuitenkaan tarkoita, että ulkomaille pelaaminen aiheuttaisi peliongelmia. Todennäköisemmin kyse on siitä, että peliongelma on syntynyt jo ennen kuin ulkomaille pelaaminen on alkanut. On täten virheellistä olettaa, että ulkomaille tapahtuva rahapelaaminen olisi merkittävä syy peliongelmiin.

Luonnostekstissä viitataan siihen, että yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisen tarjonnan riskitaso olisi keskimäärin suurempi kuin Veikkaus Oy:n. Ammattimaisesti pelaavien näkökulmasta ulkomaiset sivustot ovat toimintakulttuuriltaan erityisen vastuullisia, sillä heidän Asiakkaan Tunteminen-prosessinsa ("KYC") on huomattavasti tiukempi kuin rahapelimonopolissamme. Ulkomaiset peliyhtiöt vaativat kaikilta asiakkailtaan säännöllisin väliajoin todisteen henkilöllisyydestään sekä asuinpaikastaan. Suomessa tunnistautumisen ei ole läheskään aukoton. Esimerkiksi Veikkaus.fi sivuston kautta on ollut vaivatonta suorittaa rahanpesua, ainakin vuoteen 2019 asti, kunnes valveutunut kansalainen saattoi epäkohdan myös Finanssivalvonnan tietoon. Ulkomaiset peliyhtiöt/Veikkaus-vastakkainasettelu ja ennakkokäsitykset eivät saa värittää tulevaa arpajaislakia, sillä useimmat peliyhtiöistä toimivat ETA-alueella vastuullisesti.

Muita huomioita ja kommentteja

Pikalainat kärjistävät peliongelmia ja näiden lainsäädännöllinen kontrollointi olisi ensiarvoisen tärkeää. Tähän puuttuminen olisi merkittävästi tehokkaampaa peliongelmaisten kannalta kuin ulkomaille suuntautuvien maksuliikenne-estojen asettaminen.

Suomessa ei ole tehty yhtään varteenotettavaa arviota rahapelihaittojen kokonaiskustannuksista. Koska lähtötasoa ei tiedetä, uuden arpajaislain vaikutuksia rahapelihaitoista syntyviin kustannuksiin on vaikeaa arvioida tulevaisuudessa. Missään tapauksessa alentuneita kustannuksia ei voi käyttää lakimuutoksen perusteluna.

Lisenssijärjestelmän tulo Suomeen on vain ajan kysymys ja tämän vaihtoehdon jättäminen huomiotta lakiluonnoksesta on suuri puute. Mielestämme lisenssijärjestelmäselvitys tulisi tehdä nopeasti, koska yksinoikeusjärjestelmää on yhä vaikeampi perustella EU:ssa. Onhan Suomi viimeinen EU-maa, missä on rahapelimonopoli.

Sastamalassa 4.2.2021

Kari Rajainmäki

Puheenjohtaja

Suomen Urheiluedonlyöjät ry